

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

27 Nisan 2018

NİSAN 2018 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ ETİKETLER SIKLIKLA DEĞİŞMEYE BAŞLADI.
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.680 TL, YOKSULLUK SINIRI 5.473 TL
- ✓ MUTFAK ENFLASYONUNDA ARTIŞ AYLIK YÜZDE 1,06 ve ONİKİ AYLIK YÜZDE 10,69
- ✓ BİR KİŞİNİN AYLIK GEÇİM MALİYETİ 2.074 TL

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu), çalışanların geçim şartlarını otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı “açlık ve yoksulluk sınırı” araştırması ile ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının 2018 Nisan ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.680,33 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 5.473,38 TL oldu.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 2.073,51 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Nisan 2017	Aralık 2017	Mart 2018	Nisan 2018
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	425,38	445,58	460,35	464,47
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	349,84	368,86	381,70	385,52
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	450,68	476,69	491,89	498,88
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	292,10	317,01	328,75	331,46
Açlık Sınırı	1.518,00	1.608,13	1.662,70	1.680,33
Yoksulluk Sınırı	4.944,63	5.238,22	5.415,96	5.473,38

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Döviz fiyatlarındaki artış, benzin ve motorine yapılan zamlarla birlikte birçok temel mal ve hizmetlerde “fiyat ayarlamaları” gündeme geldi ve etiketler sıklıkla değişmeye başladı. Bu durum özellikle dar ve sabit gelirli kesimlerin aile bütçesinde ağırlıklı yer kaplayan “mutfak harcamasında” artışlara neden oldu. Yılbaşında gıda harcaması için aylık 1.608 TL bütçe ayırması gereken bir çalışan, dört ay sonra 1.680 TL ayırmak durumunda kaldı. Kaldı ki, toplam yapılması gereken harcama dikkate alındığında, sadece yılbaşına göre bugün 235 TL daha fazla harcama yapılması gerekiyor. Ücret-maaş artışının sınırlı olduğu bir yapıda, dört kişilik bir ailenin insan onuruna yaraşır geçim koşullarını sağlamak bir yana sağlıklı beslenebilmesi bile mümkün olmamaktadır.

Asgari ücretin 2018 yılının tüm aylarında geçerli olmak üzere bekar bir işçi için aylık net 1.603,12 TL olarak belirlendiği bir ortamda bir kişinin yaşama maliyeti bu ay 2.074 TL olarak hesaplandı. Elde edilen gelir ile yapılması gereken harcama arasındaki fark asgari ücret alan bir işçi açısından günümüzde aylık 471 TL'ye ulaştı. Diğer bir ifadeyle, süregelen fiyat artışları nedeniyle asgari ücretlinin yapması gereken harcama tutarı ile ele geçen geliri arasındaki fark giderek açıldı.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2018 Nisan ayında şu şekilde gerçekleşti:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,06 oranında arttı.
- Yılın **ilk dört ayı itibariyle fiyatlardaki artış** yüzde 4,49 oranında gerçekleşti.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 10,69 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 10,54 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Nisan 2015	Nisan 2016	Nisan 2017	Nisan 2018
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,49	-0,94	2,51	1,06
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	8,21	0,12	5,99	4,49
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	14,25	4,01	9,45	10,69
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	14,66	12,22	3,38	10,54

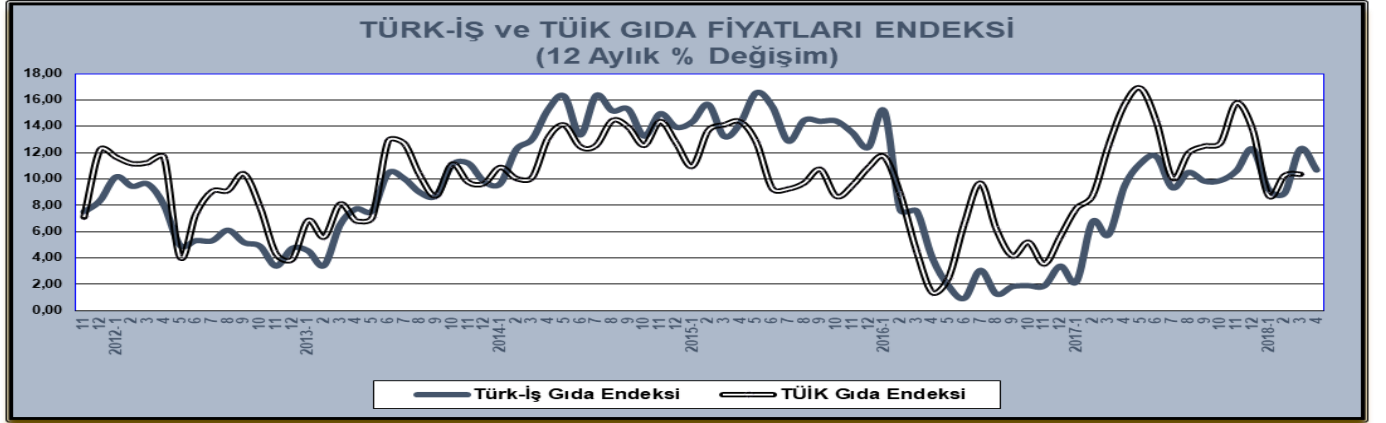
Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Nisan 2018 itibariyle şu şekilde değişim gösterdi:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; süt fiyatlarında düşük de olsa fiyat ayarlamaları dikkati çekerken, peynir fiyatı ortalamada şimdilik değişmedi, yoğurt fiyatı da aynı kaldı.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; piyasayı 'terbiye' etmesi gereken et ithalatına rağmen fiyatlar yükselmeye devam etti. Bazı marketlerde kıyma et için uygulanan indirim devam etmesine rağmen, hesaplamada temel alınan kıyma ve kuşbaşı et fiyatı geçtiğimiz aya göre yükseldi ve bu durum mutfak harcamasına olumsuz yansıdı (Hesaplamada dikkate alınmayan bonfilenin kilogram fiyatı geçen ay 77 TL iken bu ay 78,50 TL oldu). Tavuk fiyatı -şimdilik-aynı kaldı. Sakatat ürünlerinin (dana ciğer, yürek, böbrek) fiyatı da değişmedi. Balık avlanma mevsiminin sona erdiği bu ay tezgahlarda kültür balıkları ağırlıklı olarak yer aldı. Yumurtanın fiyatı aynı kaldı. Bakliyat ürünleri (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) fiyatları da ortalamada yine değişmedi, ancak bazı markalarda fiyatların yükselmekte olduğu dikkati çekti.
- Yaş sebze-meyve fiyatları bu ay mutfak harcamasına olumlu yansıdı. Mevsim ürünlerinin giderek pazara girmesi ve tezgahlarda ağırlıklı olarak yer almasıyla birlikte sebze fiyatları nispeten gerilerken, meyve fiyatları ortalamada artış gösterdi. Geçtiğimiz ay 4,40 TL olan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay 4,09 TL'ye geriledi. Ortalama kilogram fiyatı 4,58 TL olan sebze bu ay 4,00 TL olarak hesaplanırken, meyve ortalama kilogram fiyatı 3,93 TL'den 4,31 TL'ye yükseldi.

Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı. Bu ay 20 sebzenin fiyatındaki değişim kapsanırken, meyve sayısı 8 ürün ile sınırlı kaldı (Pazarda olmasına karşın kavun, karpuz, şeftali, erik, çağla, karadut gibi ürünler hesaplamada dikkate alınmadı). Araştırmada, ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketimi toplam miktarından hareket edildi.

- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; makarna fiyatı artış gösterirken, diğer ürünlerin fiyatı genelde aynı kaldı.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin, zeytinyağı ve ayçiçeği yağı fiyatı aynı kaldı. Siyah ve yeşil zeytin ortalama fiyatında da bir değişiklik olmadı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinden fındık ve antep fıstığı fiyatı bu ay tekrar artarken, ceviz fiyatı da arttı. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünleri fiyatı değişmedi. Şeker ve reçel fiyatı aynı kalırken, bal, pekmez ve tuz fiyatı arttı. Çay fiyatı da artarken, ıhlamur ile salça fiyatı bu ay yine değişmedi.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hesaplanan tüketici fiyatları endeksi alt grubunda yer alan gıda endeksindeki gelişime son oniki ay itibarıyla bakıldığında, baz etkisi nedeniyle fiyat artışlarında bir gerileme yaşandığı görülmektedir.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan **"öncü gösterge"** niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmekek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

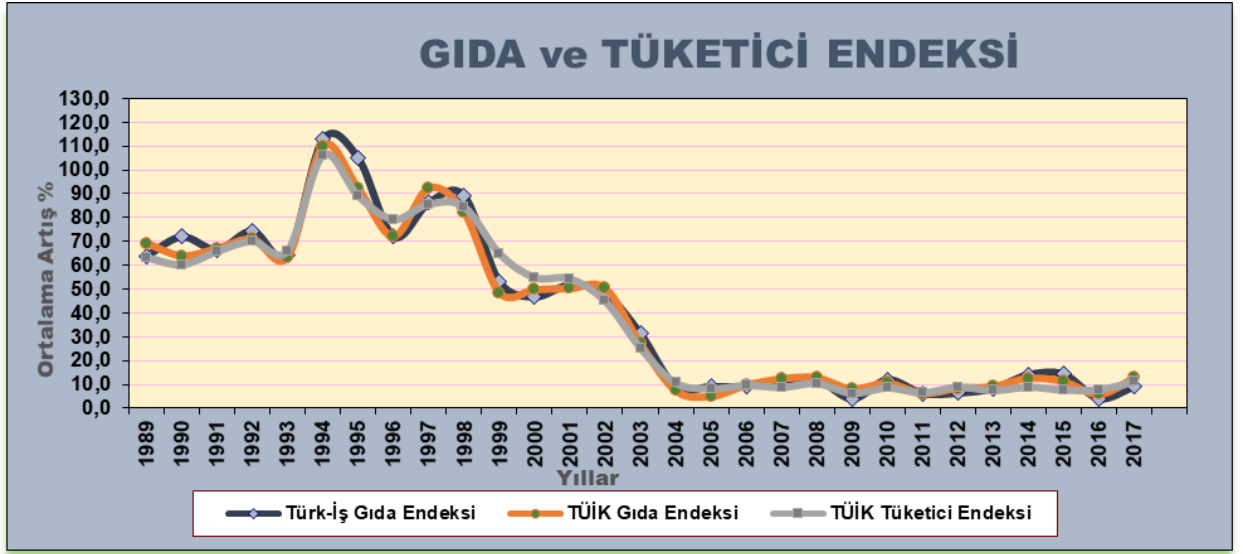
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.